

Guia d'aprenentatge

ACCIÓ COMUNITÀRIA I MIGRACIONS

(3 ECTS)

Any acadèmic 2017-2018

Semestre: 2n

Curs: 2n

Grau en Educació Social / Grau en Treball Social

Mòdul: Espais professionals

Professora: Neus Alberich

1.- Presentació de la matèria o assignatura

Els processos migratoris són un dels principals factors de transformació social, cultural i política de les societats. Els moviments de població resulten claus en el dinamisme social i afecten moltes esferes de l'estructura social, generen noves oportunitats a les persones i valuoses aportacions a les societats, però també nous processos d'inclusió i exclusió social, de generació de desigualtats, de desavantatges i de situacions d'opressió.

La concepció de les nostres societats com a comunitats diverses i multiculturals, ens fa reformular les bases de la convivència, l'abast de la ciutadania, els components i dimensió de les identitats culturals, alguns fonaments de la cohesió social. La nova i creixent diversitat cultural exigeix revisions profundes en les concepcions tradicionals de justícia i benestar, en els principis i objectius de les polítiques públiques i en les raons i formes de l'acció social. Uns canvis que també afecten als sentits de pertinença i a les interrelacions entre individus, comunitat i Estat.

Però alhora aquesta concepció està xocant amb les polítiques d'acollida i d'asil que s'estan duent a terme des de l'Estat i la Unió Europea, com s'ha vist en els darrers temps en l'anomenada "crisi de refugiats".

En aquest nou escenari, els i les professionals de l'educació social i el treball social han de ser capaços de comprendre el fenomen i d'articular una mirada i una acció interculturals. L'objectiu és transformar aquests grans reptes en oportunitats per contribuir a la construcció de societats més justes i més plurals, en el context de les quals els éssers humans se sentin reconeguts en la seva especificitat i còmodes per desenvolupar els seus projectes de vida.

En aquesta assignatura volem aportar els instruments per a una anàlisi rigorosa de l'impacte transformador de les migracions, de les polítiques que s'han desenvolupat per a gestionar-les i dels diversos models d'intervenció social que han generat. Ens apropiarem a les polítiques i models d'integració que s'han desenvolupat en les societats receptores, però també a les històries personals de les persones que migren, per tal d'entendre les causes de les migracions, les trajectòries individuals i les estratègies que despleguen per migrar i inserir-se en la societat d'acollida.

Tota aquesta aproximació al fenomen de les migracions ha de ser la base per a poder intervenir i acompanyar com a futurs professionals de l'àmbit social els processos migratoris, la incorporació de les persones migrants de manera plena a la societat i el treball per a construir una societat més inclusiva, acollidora i intercultural.

La nostra perspectiva d'intervenció serà l'acció comunitària: on les persones, els grups i les comunitats són subjectes protagonistes d'accions i decisions per a la transformació i la millora de les condicions de vida de les quals formen part. Per això, ens acostarem a les metodologies de l'acció comunitària a partir de projectes que s'han desenvolupat en l'àmbit de les migracions i la interculturalitat des d'aquesta perspectiva.

En el primer bloc, analitzarem l'evolució històrica dels processos migratoris i la seva especificitat actual, amb especial èmfasi en el que s'ha anomenat la "crisi de refugiats"; els debats teòrics i pràctics sobre la necessitat d'una nova concepció de la ciutadania en un context de globalització i sobre com articular igualtat i diversitat, i drets individuals, socials i culturals.

En el segon bloc, ens apropiem als reptes polítics i ètics que la creixent pluriculturalitat de les nostres societats planteja, i els fonaments i les implicacions dels diferents models de polítiques de governabilitat de la immigració i d'acomodació de la diversitat a Europa, Espanya i Catalunya.

En el tercer bloc, ens acostarem a les històries biogràfiques de persones migrants, per entendre com aquests processos globals travessen les vides i els cossos de les persones, encarnant-se en vides individuals. I alhora per comprendre quina ha de ser la nostra mirada i la nostra acció socioeducativa per treballar amb aquestes persones.

El quart bloc està dedicat a analitzar l'acció social i comunitària en contextos de diversitat cultural, i de manera més concreta, els models d'intervenció, els processos d'acollida i inclusió social i les perspectives interculturals a partir d'estudis de cas concrets i diversos projectes desenvolupats en diferents escenaris.

2.- Competències a desenvolupar

- Adquirir els coneixements necessaris per situar els actuals processos migratoris en la seva dimensió històrica, demogràfica, econòmica, social, cultural i política.
- Ser capaç d'utilitzar la terminologia adequada per apropar-se als fenòmens migratoris.
- Conèixer i analitzar el marc polític i legal dels processos migratoris a Catalunya, l'Estat espanyol i la Unió Europea.
- Saber distingir i comprendre les implicacions que tenen els diferents models d'integració i de cohesió social.

- Comprendre els eixos i les implicacions de la interrelació entre diversitat i igualtat, entre drets individuals i col·lectius, entre reconeixement i redistribució.
- Ser capaç de comprendre quines són les implicacions que tenen per a les persones les experiències migratòries.
- Aproximar-se i reflexionar sobre enfocaments educatius i d'intervenció social que aborden la immigració i la diversitat des de la perspectiva comunitària.
- Conèixer i posar en pràctica eines i tècniques per abordar la diversitat cultural i la intervenció amb col·lectius d'immigrants en risc d'exclusió des d'enfocaments comunitaris, participatius i d'apoderament individual, grupal i col·lectiu.
- Augmentar les habilitats i competències interculturals per a abordar la intervenció amb persones i col·lectius immigrants en risc d'exclusió.

3.- Continguts

0. Conceptes claus en l'abordatge dels processos migratoris.
1. Immigració i gestió de la diversitat. Contextos, teories, debats i polítiques d'immigració.
 - 1.1. Aproximació a les noves migracions internacionals.
 - 1.2. Models i filosofies d'integració.
 - 1.3. Les polítiques de gestió de fluxos migratoris a la Unió Europea i a Espanya (legislació i pràctiques) . El cas de la "crisi de refugiats" a Europa.
 - 1.4. Drets de les persones migrants, diversitat cultural, ciutadania i identitats.
 - 1.3. Comunitat, cohesió social i immigració.
2. Perfils i trajectòries migratòries
 - 2.1. Causes de les migracions.
 - 2.2. Perfils migratoris.
 - 2.3. Estratègies de les persones migrants per a la mobilitat i la integració social.
 - 2.4. Gènere i migració.
 - 2.5. Joves i migració.
3. Acció social i immigració. Aproximació a propostes d'acció.
 - 3.1. Models d'intervenció.
 - 3.2. Acollida i inclusió social.
 - 3.3. Apoderament de les persones migrades.
 - 3.4 Interculturalitat i competències interculturals.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

- Sap situar els actuals processos migratoris en la seva dimensió històrica, demogràfica, econòmica, social, cultural i política.
- Sap analitzar els diferents models d'integració, els seus fonaments i conseqüències.
- Sap utilitzar la terminologia adequada per a pensar i intervenir sobre el fenomen de la migració.
- Posseeix els instruments per a situar la seva futura pràctica professional en el context dels debats sobre diversitat i igualtat i de les polítiques d'immigració.
- Coneix i té eines per a poder analitzar els diferents paradigmes dels models d'intervenció social en l'àmbit de la immigració.
- És capaç de plantejar intervencions comunitàries que responguin a diagnòstics sobre la realitat de la població migrada.
- És capaç de desenvolupar les pròpies competències interculturals.

5.- Metodologia

La metodologia de treball de l'assignatura combina quatre tipus d'estratègies:

- a) Sessions magistrals destinades a presentar i debatre els eixos centrals i l' "estat de la qüestió" de cada tema i proporcionar el marc descriptiu, analític, metodològic i conceptual en el qual situar el treball tutoritzat i el treball autònom de l'estudiant.
- b) Sessions de treball en grup amb l'objectiu d'analitzar i discutir argumentant, temes, lectures, documents visuals i altres elements formatius. Aquestes activitats tenen com a objectiu desenvolupar competències de comprensió, debat, anàlisi crítica, expressió oral, síntesi i treball en equip.
- c) Treball individual on la persona ha d'aplicar els coneixements teòrics, els continguts de la classe i la seva recerca pràctica en una activitat de síntesi.
- c) Tutories individualitzades o de petit grup que tenen per objecte clarificar dubtes i/o fer el seguiment del treball i dels exercicis que realitza cada estudiant.

5.1.- Activitats de la professora:

- Clarificar els conceptes claus.
- Presentar els diferents temes que formen part dels continguts de l'assignatura, tant a l'aula com en el campus virtual.
- Presentar la diferent documentació: la bibliografia obligatòria i la recomanada, els documents visuals o altres.
- Guiar l'estudi de casos concrets.
- Dinamitzar activitats a l'aula i en el campus virtual.
- Orientar els treballs individuals i col·lectius.

5.2.- Activitats dels i de les estudiants:

- Participar activament en els debats a classe o a l'aula virtual
- Analitzar, personalment i en grup els temes plantejats.
- Participar activament en les activitats de l'aula.
- Llegir i analitzar críticament la bibliografia obligatòria i els documents visuals.
- Realitzar un treball de recerca sobre una biografia migratòria.
- Revisar projectes comunitaris en contextos de migració i de diversitat cultural.

Treball a l'aula	25 hores	1 ECTS
Treball tutoritzat	12,5 hores	0,5 ECTS
Treball autònom	37,5 hores	1,5 ECTS

6.- Sistema d'avaluació

6.1.- Activitats o instruments d'avaluació

Avaluació contínua

Els alumnes que vulguin acollir-se a l'avaluació contínua hauran de realitzar les següents activitats:

- 1. Assistència i participació activa a classe, realització d'activitats i elaboració de treballs grupals a l'aula (25 %).**

Es valorarà l'assistència participació activa a classe, així com les activitats virtuals que es proposin durant el desenvolupament de l'assignatura. L'assistència mínima a classe es d'un 80%, per tant si es falta més d'un 20% de las sessions es passarà directament a l'avaluació única (examen final).

2. Treball grupal: ressenya crítica de documents (25%)

A classe es donaran les indicacions detallades per a l'elaboració del treball.

Data màxima de lliurament: 18 d'abril.

3. Treball individual: aprofundiment d'un dels temes plantejats per l'assignatura a través d'una aproximació a trajectòries migratòries reals (30 %)

A classe es donaran les indicacions detallades per a l'elaboració del treball.

Data màxima de lliurament: 9 de maig

4. Exercici individual: anàlisi d'un cas o plantejament d'una intervenció (20 %)

A classe es donaran les indicacions detallades per a l'elaboració del treball.

Exercici a fer el darrer dia de classe; 16º de maig

6.2. Avaluació única

Els i les estudiants que no vulguin o puguin acollir-se a l'avaluació contínua, o que no compleixin els requisits mencionats, hauran de realitzar un examen al final del curs que valdrà com a nota única de l'assignatura.

6.3.- Criteris d'avaluació

Participació, activitats i treballs a l'aula	25%	Durant tot el curs
Treball grupal: ressenya crítica de documents	25%	5 d'abril
Treball individual: aproximació biografia migratòria.	30 %	10 de maig

Exercici individual: anàlisi de cas o plantejament d'una intervenció	20 %	17 de maig
--	------	------------

7.-Resum del procés formatiu per competències

Veure quadre annex

8.-Vies de comunicació amb el docent

A més de l'atenció en els dos espais habituals de comunicació (aula i campus virtual) el professorat es comunicarà amb l'estudiant a través de tutories i del correu electrònic.

Correu electrònic: nalberich@peretarres.org

Horari d'atenció: (Es recomanable concertar cita prèvia)

9.- Bibliografia i recursos

Bibliografia

Alberich, N i N'Diaye, M. (2010). *Interculturalitat en les polítiques locals de joventut*. Barcelona: Secretaria de Joventut.

<http://www20.gencat.cat/docs/Joventut/Documents/Arxiu/Sinergia9.pdf>

Appadurai, A. (2001). *La modernidad desbordada. Dimensiones culturales de la globalización*. Buenos Aires: Ediciones Trilce.

Bauman, Z. (2006). *Confianza y temor en la ciudad. Vivir con extranjeros*. Barcelona: Arcadia.

Bauman, Z. (2011). *Daños colaterales*. Madrid: Fondo de Cultura Económica España.

Berger, J. i Mohr, J. (2001). *Un séptimo hombre*. Madrid: Editorial Fierro y Huerga.

Canimas, J., i Carbonell, F. (2008). *Educació i conflictes interculturals (primum non nocere)*. Vic: Eumo Editorial.

<http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/474.pdf>

Casas, M. (2011). *Una realitat, diverses perspectives. Carpeta de recursos sobre acollida i gestió de la diversitat per a professionals de joventut*. Barcelona: Departament de Benestar Social i Família.

Cohen-Emerique, M. (2013). Per un enfocament intercultural de la intervenció social. *Educació Social*, 54, 11-38.

Davis, Mike (2008). *Planeta de ciudades miseria*. Madrid: Editorial Foca.

Feixa, C. (2006). Jóvenes “latinos” en Barcelona. Espacio público y cultura urbana. Barcelona: Anthropos.

Giménez, Carlos (2005). Convivencia: Conceptualización y sugerencias para la praxis. *Puntos de Vista: Cuadernos del Observatorio de las Migraciones y la Convivencia Intercultural de la Ciudad de Madrid*.

Janer, M. (2013). Diversitat i competències professionals interculturals. *Educació Social*, 54, 39-48.

Maalouf, A. (1999). *Les identitats que maten. Per una mundialització que respecti la diversitat*. Barcelona: Edicions la Campana.

Malgesini, G. y Giménez Romero, C. (2000). *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad*. Madrid: La Catarata.

Omar, Sidi M. (2015) “Más allá del “choque de ignorancias” A: *Thémata. Revista de Filosofía* Nº52, Julio-diciembre, 2015 (Pàg. 199-208).

Parella, Sònia (2010): “Dones migrades a Catalunya: eines conceptuals per tal d’interpretar els seus patrons de segregació laboral i les seves trajectòries”, a Maria Freixenet Mateo compiladora (2010): *Dones migrades treballadores. Anàlisi i experiències locals contra la desigualtat*. Barcelona: Institut de Ciències Polítiques i Socials, (Pàg. 15-46).

Prat, Joan (2007). En busca del Paraíso. Historias de vida y migración. *Revista de Dialectología y Tradiciones Populares*, vol. LXII, nº 2 (Pàgs. 21-61).

<http://rdtp.revistas.csic.es/index.php/rdtp/article/viewFile/35/36>

Quiroga, V. (dir). (2009). *Somnis de butxaca. Nois i noies migrants no acompanyats a Catalunya*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

<http://www.fbofill.cat/intra/fbofill/documents/publicacions/508.pdf>

San Roman, T. (1996). *Los muros de la separación. Ensayo sobre alterofobia y filantropía*. Barcelona: Editorial Tecnos.

Sassen, S. (2003). *Contrageografías de la globalización. Género y ciudadanía en los circuitos transfronterizos*. Madrid: Traficantes de Sueños.

Sassen, S. (2013). *Inmigrantes y ciudadanos*. Madrid: Siglo XXI.

Solé, C. (2011). *Inmigración y ciudadanía*. Barcelona: Anthropos.

Stolcke, V. (2004). Qué entendemos por integración social de los inmigrantes. A: F. Checa; J. C. Checa i A. Arjona (eds.): *Inmigración y derechos humanos. La integración como participación social*. Barcelona: Icaria.

Suárez-Orozco, C.; Suárez-Orozco, M. (2003). *La infancia de la inmigración*. Madrid: Ediciones Morata.

Documentals i webgrafia

Adichie, Ch. *The danger of a single story* (El perill d'una sola història).

http://www.ted.com/talks/lang/spa/chimamanda_adichie_the_danger_of_a_single_story.html

CIES. *Centres Internament per estrangers*

<http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/programa/CIEs-Centres-dInternament-dEstrangers/video/4383911/>

Garcia Bernal, G. *Los Invisibles*: Gael García Bernal i Marc Silver. Amnistia Internacional.

https://www.youtube.com/watch?v=M4oP_M81YpY

Entrevista a Sàskia Sassen sobre les ciutats globals i la migració

http://www.youtube.com/watch?v=7Dc-2v_YjJ4

Ramon Grosfoguel. Proyecto Ecos. *Descolonización epistemològica* (2013, 12 Febrer).

<https://www.youtube.com/watch?v=DYks4qCoZEo&app=desktop>

QUADRE RESUM DEL PROCÉS FORMATIU PER COMPETÈNCIES

Competències	Activitats formatives	Resultats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació
Competència 1: Adquirir els coneixements necessaris per situar els actuals processos migratoris en la seva dimensió històrica, demogràfica, econòmica, social, cultural i política.	Exposició de fonaments teòrics Lectura comprensiva de la bibliografia de referència. Visionat de vídeos Orientar els treballs	Sap situar els actuals processos migratoris en la seva dimensió històrica, demogràfica, econòmica, social, cultural i política.	Realització d'una ressenya crítica de documents (treball grupal). (veure Pauta d'activitat d'avaluació 1)
Competència 2: Ser capaç d'utilitzar la terminologia adequada per apropar-se als fenòmens migratoris.	Exposició de fonaments teòrics Lectura comprensiva de la bibliografia de referència. Visionat de vídeos Elaboració d'una guia de conceptes.	Sap utilitzar la terminologia adequada per a pensar i intervenir sobre el fenomen de la migració.	Elaboració d'una guia de conceptes (treball a l'aula). Realització d'una ressenya crítica de documents (treball grupal). (veure Pauta d'activitat d'avaluació 1)
Competència 3: Conèixer i analitzar el marc polític i legal dels processos migratoris a Catalunya, l'Estat espanyol i la Unió Europea.	Exposició de fonaments teòrics Lectura comprensiva de la bibliografia de referència. Visionat de vídeos Orientar els treballs	Sap analitzar els diferents models d'integració, els seus fonaments i conseqüències.	Realització d'una ressenya crítica de documents (treball grupal). (veure Pauta d'activitat d'avaluació 1)
Competència 4: Saber distingir i comprendre les implicacions que tenen els diferents models d'integració i de cohesió social.	Exposició de fonaments teòrics Lectura comprensiva de la bibliografia de referència. Visionat de vídeos Orientar els treballs	Sap analitzar els diferents models d'integració, els seus fonaments i conseqüències	Realització d'una ressenya crítica de documents (treball grupal). (veure Pauta d'activitat d'avaluació 1) Realització d'un treball d'aprofundiment temàtic (individual) (veure Pauta d'activitat d'avaluació 2) Anàlisi de casos i plantejament d'intervenció. (veure Pauta d'activitat d'avaluació 3)
Competència 5: Comprendre els eixos i les implicacions de la interrelació	Exposició de fonaments teòrics	Coneix i té eines per a poder analitzar els diferents paradigmes dels models	Realització d'un treball d'aprofundiment temàtic (individual)

entre diversitat i igualtat, entre drets individuals i col·lectius, entre reconeixement i redistribució.	Conducció dels debats Lectura comprensiva de la bibliografia de referència. Orientar els treballs Conduir dinàmiques en les sessions	d'intervenció social en l'àmbit de la immigració.	(veure Pauta d'activitat d'avaluació 2)
Competència 6: Ser capaç de comprendre quines són les implicacions que tenen per a les persones les experiències migratòries.	Presentació de casos i projectes. Anàlisi de casos i projectes. Visionat de vídeos Anàlisi de documents Orientar els treballs Conduir dinàmiques en les sessions	Posseeix els instruments per a situar la seva futura pràctica professional en el context dels debats sobre diversitat i igualtat i de les polítiques d'immigració. És capaç de relacionar els aspectes més macro (context social, econòmic, polític i cultural) i més micro (contextos particulars i vides de les persones) dels fenòmens migratoris.	Anàlisi de casos i plantejament d'intervenció. (veure Pauta d'activitat d'avaluació 3)
Competència 7: Aproximar-se i reflexionar sobre enfocaments educatius i d'intervenció social que aborden la immigració i la diversitat des de la perspectiva comunitària	Lectura comprensiva de la bibliografia de referència. Visionat de vídeos Anàlisi de casos i projectes. Anàlisi de documents Orientar els treballs	És capaç de plantejar intervencions comunitàries que responguin a diagnòstics sobre la realitat de la població migrada.	Anàlisi de casos i plantejament d'intervenció. (veure Pauta d'activitat d'avaluació 3)
Competència 8: Conèixer i posar en pràctica eines i tècniques per abordar la diversitat cultural i la intervenció amb col·lectius d'immigrants en risc d'exclusió des d'enfocaments comunitaris, participatius i d'apoderament individual, grupal i col·lectiu.	Lectura comprensiva de la bibliografia de referència. Visionat de vídeos Anàlisi de casos i projectes. Anàlisi de documents Orientar els treballs Conduir dinàmiques en les sessions.	És capaç de plantejar intervencions comunitàries que responguin a diagnòstics sobre la realitat de la població migrada. És capaç de desenvolupar les pròpies competències interculturals.	Anàlisi de casos i plantejament d'intervenció. (veure Pauta d'activitat d'avaluació 3)
Competència 9: Augmentar les	Visionat de vídeos	És capaç de plantejar intervencions	Anàlisi de casos i plantejament

habilitats i competències interculturals per a abordar la intervenció amb persones i col·lectius immigrants en risc d'exclusió.	Orientar els treballs Conduir dinàmiques en les sessions Anàlisi de casos i projectes, Plantejar propostes d'intervenció.	comunitàries que responguin a diagnòstics sobre la realitat de la població migrada. És capaç de desenvolupar les pròpies competències interculturals.	d'intervenció. (veure <i>Pauta d'activitat d'avaluació 3</i>)
---	--	--	---